

Глушко А. Д.
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Пиріг Я. М.
магістрант (здобувач вищої освіти)
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПОДАТКОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Вступ. В умовах посилення зовнішніх і внутрішніх загроз та небезпек податкова система виступає одним із головних інструментів підтримки національної економіки. Воєнний стан в Україні та одночасне посилення євроінтеграційних процесів вимагають реформування податкової системи як базису стабільного функціонування країни.

Мета роботи. Метою дослідження є визначення перспективних напрямів реформування податкової системи України.

Основна частина. З моменту підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Україна активно почала рухатись шляхом європейської інтеграції. Станом на кінець 2021 року стан виконання Угоди про асоціацію оцінювався на рівні 63 % [1]. 28 лютого 2022 року було подано заявку на вступ до Європейського Союзу. У 2022 році через початок повномасштабної війни російської федерації проти України швидкість проведення реформування в рамках виконання Угоди про асоціацію суттєво знизилася [2]. Водночас питання ефективності функціонування податкової системи та наближення її до європейських стандартів набуло особливої актуальності.

В умовах сьогодення для України одним із першочергових завдань є підтримка національної економіки з подальшим її післявоєнним відновленням та відбудовою. У цьому аспекті податкова система відіграє важливу роль як дієвий важіль підтримки та відновлення економічно-соціальної стабільності за умови дотримання балансу співвідношення між можливостями держави з погляду забезпечення її фінансовими ресурсами через податковий механізм та досягнення пріоритетних соціально-економічних цілей в умовах євроінтеграції країни [3].

З метою підтвердження даної тези проведено оцінювання впливу податкової системи на національну економіку України з урахуванням основних макроекономічних показників за 2018–2021 роки (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні макроекономічні показники України за 2018–2022 роки

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Податкові надходження, млн грн	986 348,5	1 070 321,8	1 136 687,2	1 453 804,1	1 343 225,0
Доходи Зведеного бюджету, млн грн	1 184 278,1	1 289 779,8	1 376 661,6	1 662 242,7	2 196 273,3
Питома вага податкових надходжень у Зведеному бюджеті, %	83,29	82,98	82,57	87,46	61,16
ВВП, млн грн	3 083 409	3 675 728	3 818 456	4 363 582	3 865 780

*складено авторами за [4]

Таким чином, основні макроекономічні показники України протягом 2018–2021 років демонструють позитивну тенденцію. Зокрема, податкові надходження протягом аналізованого періоду збільшилися на 467 455,6 млн грн. Це відбулося за рахунок розширення бази оподаткування та ефективного контролю за платниками податків. Податкові надходження складають основну частку надходжень до Зведеного бюджету. Протягом 2018–2021 років на їх частку стабільно припадає більше 80 % і у кінці досліджуваного періоду складають 87,46 % від усіх надходжень.

Доходи Зведеного бюджету України також постійно зростали і у 2021 році склали 1 662 242,7 млн грн, що у 1,4 рази більше за 2018 рік. Загалом зростання доходів Зведеного бюджету відбулося за рахунок збільшення податкових надходжень [4, 5].

Зниження питомої ваги податкових надходжень у 2022 році безпосередньо пов'язано з війною, розгорнутою російською федерацією, та знищенням чи втраченою частини виробничих потужностей суб'єктів господарювання, релокацією тощо. Загалом наведені дані підтверджують значний вплив податкових надходжень на основні макроекономічні показники України. Відповідно економічне відновлення та розвиток країни в значній мірі залежить від ефективності функціонування податкової системи.

З урахуванням безпрецедентних ризиків та загроз у сучасних умовах, правомірно виділити наступні основні проблемні аспекти ефективності функціонування податкової системи України: воєнний стан в Україні; нестабільність податкового законодавства; високий рівень корупції в країні та тінізації національної економіки; складний процес адміністрування податків; нерівномірне навантаження на платників податків; низький рівень податкової відповідальності та податкової культури громадян та суб'єктів господарювання.

Відповідно пріоритетними напрямками реформування податкової системи України є наступні:

1) подальша євроінтеграція профільної нормативно-правової бази та подальша імплементація BEPS;

- 2) розробка цілісної системної стратегії подолання корупції та тіньового сектору економіки;
- 3) спрощення адміністрування податків;
- 4) забезпечення коректної роботи податкових та суміжних виконавчих органів;
- 5) формування кадрового потенціалу та податкової культури [6].

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, правомірно відмітити, що однією з перешкод на шляху України до європейського економічного рівня є непрозорість відносин між державою та бізнесом у податкових відносинах. Податкова реформа, яка передбачатиме використання позитивного європейського досвіду [7], сприятиме детінізації та стабілізації національної економіки під час воєнного часу і забезпечить сприятливі умови для її зростання та відновлення у післявоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Онищенко С. В., Глушко А. Д., Маслій О. А. Фіскальні ризики бюджетній безпеці України. *II Міжнародний податковий конгрес*, 26 листопада 2021, м. Ірпінь. Університет ДФС України. С. 88–91.
2. Глушко А. Д., Кондратенко В. Р. Податкова система України в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану*: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 09 червня 2022 р. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. С. 122–124.
3. Hlushko A. D. Conceptual principles of reforming the tax system of Ukraine in the conditions of European integration. Prospects for the development of finance in the conditions of European integration of Ukraine: monograph. Ptashchenko L., Yehorycheva S., Chychkalo-Kondratska I., Onyshchenko S., Berezhna A. [etc.]. Tallin: Estonia, IRETC MTÜ, 2022. P. 120–148.
4. Доходи зведеного бюджету. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/>
6. Варналій З. С., Кіслова А. О. Реформування податкової системи як чинник забезпечення фінансової безпеки України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 12(56). Т. 1. С. 14–22.
7. Глушко А. Д., Колінчук Д. В., Власенко В. А. Реформування податкової системи України в умовах євроінтеграції. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство*: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 29 вересня 2022 р. Полтава: НУПП, 2022. С. 180–183.